

Eduskunta
Hallintovaliokunta

U 14/2021 vp

Pyydetty asiantuntijalausunto asiassa U 14/2021 vp komission ehdotuksista Europol- ja SIS asetusten muuttamiseksi

Komission ehdotusten lähtökohta on voimassa olevan Europol asetuksen 68 artiklassa komissiolle säädetty velvollisuus arvioida Europolin ja sen toimintatapojen vaikutuksia, tuloksellisuutta ja tehokkuutta. Arvioinnissa voidaan artiklan mukaan tarkastella erityisesti tarvetta muuttaa Europolin rakennetta, toimintaa, toimialoja ja tehtäviä sekä tällaisten muutosten taloudellisia vaikutuksia.

Olen saanut Poliisihallituksen puolesta seurata toteutettua arviointiprosessia ja sen johdosta tehtyjä johtopäätöksiä ja katson, että Komissio on onnistunut hyvin paikantaman nykyisessä asetuksessa olevat puutteet ja esteet järkevälle toiminnalle. Merkittävimmät puutteet ovat sellaisia, joita ei välttämättä voitu nykyistä asetusta säädettyä ennakoida, koska ne johtuvat teknologian kehityksen mukanaan tuomista muutostarpeista rikostutkimuksen tukemiseen jäsenvaltioissa.

Olen Poliisihallituksen puolesta saanut osallistua U-kirjeen laadintaan ja katson, että siinä on hyvin otettu huomioon kaikki relevantit näkökulmat.

Uudistusehdotuksen keskeisimmät kohdat poliisitoiminnan kannalta ovat nähdäkseni seuraavat:

Kehitetään yhteistyötä yksityisten osapuolten kanssa

Poliisihallituksen puolesta totean, että Komission uudistusesitys on näiltä osin välttämätön. Tällä hetkellä voimassa oleva Europol asetus ei riittävästi tue jäsenvaltioiden lainvalvontaa, kun kyse on yksityisten ylikansallisten toimijoiden hallussa olevasta rikostorjunnan kannalta merkityksellisestä tiedosta. Globaali internet ja sitä ylläpitävät yksityiset toimijat eivät kykene välttämättä helposti tunnistamaan toimivaltaisia kansallisia viranomaisia ja ehdotus antaa Europolille mahdollisuuden saattaa relevantti tieto kansallisille viranomaisille. Lisäksi kansallisten viranomaisten mahdollisuudet saada pyydettyä ylikansallisilta yksityisiltä toimijoilta tarpeellisia tietoja ovat rajoitetut.

Mahdollistetaan Europolin kyky käsitellä suuria ja monimutkaisia tietoineistoja

Tämä on mahdollisesti uudistuksen tärkein kohta. Nykyinen asetus rajoittaa henkilötietojen käsittelyä siten, että Euroopan tietosuojaviranomaisen EDPS:n omaksuman tulkinnan mukaan Europol ei saisi käsitellä muita kuin asetuksen liitteessä II mainittujen henkilöiden tietoja edes selvittääkseen ketkä henkilöt tähän piiriin kuuluvat. Lainvalvontaviranomaisten on kyettävä

selvittämään rikoksen kannalta olennainen henkilöpiiri eikä se ole mahdollista ilman asiaan kuulumattomien henkilöiden pois sulkemista esiseulonalla. Tyypillisiä ongelmatilanteita, joissa joudutaan esiseulomaan relevantteja henkilöitä suuresta henkilömäärästä ovat esimerkiksi kokonaisten takavarikoitujen tietokoneservereiden sisältämän datan läpikäyminen.

Vahvistetaan Europolin roolia tutkimuksessa ja innovoinnissa

Tutkimus- ja innovointitoiminnan tukeminen on tärkeää, jotta jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisilla olisi käytössään viimeisimmät tekniset mahdollisuudet selvittää ja ennalta ehkäistä rikollisuutta. Innovaatio- ja tutkimustoiminnassa ei ole Europolille sinänsä mitään uutta, uudistusehdotus päivittää niitä puitteita, joissa tutkimustoimintaa saadaan tehdä. Olennaista on, että ehdotuksessa annetaan Europolille erittäin tarkoin rajatuin edellytyksin mahdollisuus käyttää tutkimustoiminnassa oikeita henkilötietoja. Aikaisemmin tästä ei ole säädetty ja on osoittautunut mahdottomaksi luoda syntetistä dataa, jonka avulla voidaan saada luotettavasti oikeita testituloksia.

Vahvistetaan Eurooliin sovellettavaa tietosuojakehyistä

On hyvä, että Europolia koskevat tietosuojasäännöt ovat yhteneväisiä EU:n yleisten tietosuojasääntöjen kanssa. Tällä hetkellä Europol asetuksessa on omia pelkästään Europolia koskevia säädöksiä, jotka on kirjoitettu ennen EU tietosuojasetuksen ja -direktiivin voimaansaattamista.

SIS-järjestelmään luotaisiin uusi kuulutusluokka

Komission perustelut ehdotukselle ja kuvaus sen takana olevasta ongelmasta ovat vakuuttavia. Ei ole kestävä, että Unionilla tai joillakin sen jäsenvaltioista on tietoja vaarallisina perustellusti pidettävistä henkilöistä ilman, että tätä tietoa voidaan saattaa jäsenvaltioiden ensilinjan viranomaisten tietoon.

Muut uudistukset

Edellä lueteltujen keskeisimpien uudistusten lisäksi uudistusehdotus ottaa huomioon Euroopan syyttäjävirston EPPOn perustamisen ja säätää välttämättömästä yhteistyöstä sen kanssa. Uudistuksella sujuvoitettaisiin yhteistyötä kolmansien maiden kanssa mahdollistamalla pääjohtajan päätöksellä tiedonvaihto tutkittavan jutun puitteissa tarkoin rajatuin edellytyksin. Uudistuksella oli myös tarkoitus selvittää Europolin oikeutta ehdottaa jäsenvaltioille tutkinnan aloittamista sellaisista rikoksista, jotka koskevat Unionin yhteistä intressiä.

Valtioneuvoston tavoin suhtaudun myönteisesti Europolin toiminnan kehittämiseen ja pidän komission ehdotusta hyväksyttävänä.

Anssi Kangas
Poliisitarkastaja

Liitteet